

УДК 338.532.4.024

JEL Classification: Q13, G18, Q18, Q21, Q28, Q31

Гуда Н.Е.,
аспірант*,

Миколаївський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Поступова інтеграція вітчизняного аграрного сектору України до світового економічного простору, у тому числі до Європейського Союзу, посилення процесів глобалізації змінили основні пріоритети і напрями суспільного організаційно-економічного механізму економічних відносин. Практика аграрних реформ показала необхідність перебудови всієї системи економічних відносин, яка охоплює виробництво, розподіл, споживання агропромислової продукції з регулюванням державою цих процесів. В умовах нестабільної економіки і світової кризи пріоритетним складником маркетингової та економічної політики держави є цінова політика, яка забезпечує підвищення рівня конкурентоспроможності виробництва продукції.

Під час формування цін на сільськогосподарську продукцію вітчизняні аграрні і переробні підприємства користуються витратним методом, не виробляють довгострокову стратегію ціноутворення, засновану на оцінці широкого комплексу ціноутворюючих факторів. Це пояснюється низькою факторів: відсутністю необхідної державної підтримки розвитку аграрної сфери в інноваційному напрямі, включаючи розвиток аграрної науки; низькою продуктивністю рослин і тварин; жорсткою конкуренцією і демпінгом у більшості сегментів аграрного ринку, де превалює вітчизняна продукція.

Державне регулювання цін спрямоване на досягнення певних цілей економічної політики країни. На сучасному етапі економічного розвитку в усіх країнах основною метою державного регулювання цін є стримування монополізму та забезпечення конкурентного середовища на ринку. В Україні державне регулювання цін на продукцію монопольних утворень, вибір методів та встановлення термінів регулювання здійснюється Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, а в межах регіонів – місцевими органами [1, с. 95].

Тому досвід розвинених країн свідчить, що в сучасних умовах досягти ефективного розвитку сільського господарства неможливо без застосування важелів державного регулювання. У системі державного регулювання економіки важливу роль відіграє підтримка відповідного рівня цін і забезпечення цінової рівноваги в аграрному секторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки методичних питань ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в умовах вітчизняного аграрного ринку знайшли своє відображення в працях Андрійчука В. Г., Коваленка Ю. С., Лукінова І. І., Пасхавера Б. Й., Терещенка В. К., Саблука П. Т., Шпичака О. М. та ін. Наукові засади теорії диспаритету цін і необхідності втручання держави в процес ціноутворення на аграрному ринку обґрунтовано в роботах Макаренка А. П., Мельника Л. Ю., Могильного О. М., Черевка Г. В. та багатьох інших.

Позиції більшості дослідників співпадають в тому, що цінова політика в аграрному секторі має базуватись на вільному ціноутворенні в поєднанні з державним регулюванням і посиленням антимонопольного контролю за цінами на матеріально-технічні ресурси.

Але будь-яке наукове дослідження потребує розвитку і вдосконалення з позиції адаптації до відповідного економічного середовища. Це стосується аспектів дослідження форм і методів політики ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в умовах адаптаційних процесів вітчизняної економіки до європейської моделі функціонування аграрного бізнесу.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження проблем державного регулювання ціноутворення в аграрному секторі України, виявлення існуючих тенденцій та розробка пропозицій щодо удосконалення цінової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток ринкових відносин в Україні зумовив потребу інституційного обґрунтування державного регулювання цін та ціноутворення національної економіки. Однак для забезпечення ефективності цього процесу доцільно проаналізувати, вивчити та узагальнити особливості державного регулювання ринкових процесів у промислово розвинених країнах та ціноутворення зокрема. Важливо осмислити та узагальнити надбання економічної науки, наукових положень та практичного досвіду ціноутворення розвинених країн, накопичених в умовах ринку для звільнення від застарілих підходів, збереження й використання всього актуального.

* Науковий керівник: Шебаніна О.В. – д-р екон. наук, професор

Досвід розвинених країн світу, зокрема США, Канади, Японії, Китаю, країн Європи, свідчить про значний вплив держави на ринкові процеси з метою мобілізації ресурсів суспільства в умовах довготермінового планування для забезпечення базового рівня розвитку людини в суспільстві [12].

Цінове регулювання в розвинених країнах світу – дієвий інструмент економічної стабільності, який реалізується передусім з метою попередження зростання інфляції, монополізму виробників, зростання цін на сировинні та енергетичні ресурси, ефективного кредитування інвестиційних процесів.

У сучасних країнах розвинутої ринкової системи сформована складна система цін, яка зумовлюється як внутрішньою специфікою господарської діяльності підприємств, так і особливостями зовнішнього інституційного поля національних господарств [5; 12].

Уряди втілюють певні адміністративно-правові та соціально-господарські механізми, які дозволяють аналізувати як співвідношення та рівні цін, так і процеси внутрішнього ціноутворення. Способи та методи державного регулювання цін в різних країнах сформувалися історично, мають національні, кліматичні особливості, орієнтовані на сировинні та політико-економічні умови та обумовлені місцем держави в світовій економіці.

Ці фактори враховуються в першу чергу, але при ціноутворенні в сільському господарстві слід врахувати ще одну особливість – нееквівалентність міжгалузевого обміну і диспаритет цін. Через відсутність еквівалентності міжгалузевого обміну сільське господарство втрачає свої активи, різко знижуються можливості не тільки розширеного, а й простого відтворення виробництва. Ця тенденція заслуговує на увагу й оцінку з огляду на необхідність втручання на державному рівні. Завдання державного регулювання цін полягає в тому, щоб не допустити високого рівня інфляції та забезпечити необхідну прибутковість виробникам сільськогосподарської продукції.

Ринкова система ціноутворення в аграрному секторі не повинна відриватися від рівня витрат виробництва та величини вартості продукції. Ціна може коливатися в певних межах: мінімальний її рівень при реалізації визначається витратками на виробництво продукції, а максимальний – попитом. «Мінімальний рівень цін повинен бути спрямований на захист інтересів сільськогосподарських товаровиробників, тобто на відшкодування витратків виробництва (з урахуванням інфляції) та на забезпечення гарантованого прибутку за умов спаду виробництва» [6, с. 92].

Сучасний господарський механізм регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств повинен створювати рівні умови господарювання для всіх галузей виробництва і сфер діяльності, враховуючи економічні закони, сезонність сільськогосподарського виробництва, оборотність капіталу. Дія механізму характеризується двома основними складниками, що керують його спрямованістю і визначають ефективність: державним регулюванням та ринковими методами. Державне регулювання цін в Україні регламентується законами «Про ціни та ціноутворення», «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», «Про місцеве самоврядування в Україні» з відповідними змінами та доповненнями, які встановлюють основні правила формування цін у країні, методи їх регулювання, порядок контролю над цінами та відповідальність за його порушення, права та обов'язки окремих органів виконавчої влади у сфері ціноутворення [6, с. 58] (рис. 1).

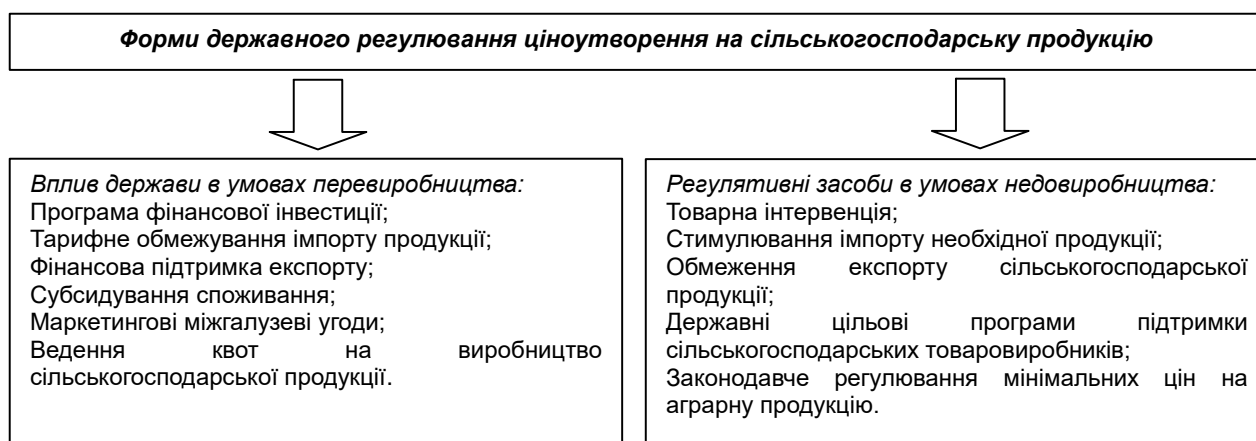

Рис. 1. Форми державного впливу на ціноутворення в аграрному секторі економіки
 Джерело: бачення автора

У період трансформації економіки основною причиною слабого економічного становища в аграрному секторі є відсутність цінової рівноваги, яка спостерігається впродовж останніх 20-ти років. Варто погодитися з позицією, згідно з якою у ринкових умовах надзвичайно важливим є забезпечення паритету цін на сільськогосподарську продукцію, їх еквівалентного рівня відповідно до законів

економічного розвитку. Відтворювальні процеси в аграрній економіці сучасного періоду мають свої особливості, які пов'язані з диспаритетом цін, нееквівалентністю міжгалузевого обміну, а цінова політика не враховує низку об'єктивних ринкових законів. Особливість вітчизняної цінової політики в аграрній сфері полягає в тому, що вона базується на ринковому ціноутворенні у поєднанні з елементами державного регулювання, передусім через механізм установа мінімальних закупівельних цін на об'єкти державного цінового регулювання, що визначено законодавством. Специфічні умови ціноутворення на аграрному ринку разом із відсутністю практичного досвіду у власників і керівників сільськогосподарських підприємств стосовно використання інструментів цінової політики викликали погіршення економічних умов міжгалузевого обміну, що знайшло своє вираження в диспаритеті цін на сільськогосподарську та промислову продукцію [10, с. 103].

Цінове регулювання значною мірою стримує розвиток бізнесу, тому його скасування позитивно вплине на малі та середні підприємства України. Таке регулювання не дає змоги встановлювати ціну, яка б відповідала економіці виробництва, що перешкоджає відновленню виробничих потужностей підприємств, запровадженню інновацій, та, як наслідок, підвищенню ефективності виробництва. Це негативно впливає як на виробника, який втрачає доступні канали збуту, так і на споживача, котрий не зможе знайти дешеві товари на полицях найближчого магазину. І передусім це стосується не великих роздрібних мереж, а звичайних магазинів [3].

Скасування державного регулювання цін також полегшить умови ведення бізнесу за рахунок відміни декларування цін. Це дасть змогу як скоротити витрати держави на обслуговування процедури, так і зменшити корупційні ризики й адміністративне навантаження на мале та середнє підприємства. Хоча обмеження втручання держави у цінове адміністрування є необхідним елементом децентралізації, українське суспільство не має одностайної думки щодо своєчасності цього кроку. Обговорюються також і межі реформи: повна відміна цінового адміністрування або часткова, за якої держава залишає за собою право контролювати ціни на певні категорії продукції. Основний ризик, пов'язаний із цим, – підвищення цін на основні продукти харчування: дитяче харчування, хліб, борошно, цукор, крупи, м'ясо-молочні продукти, яйця, соняшникову олію тощо. У разі зняття державою обмежень ціни на зазначені групи товарів підуть у вільне плавання.

Загалом, інструментарій, який можуть застосовувати урядові органи для підтримки цін, можна поділити на три групи:

- стабілізація через позикові ставки (закупівля урядом продукції з метою доведення ринкових цін до рівня еквівалентних);
- обмеження пропозиції продукції (обмеження урядом виробництва продукції, як правило, через консервацію сільськогосподарських угідь);
- прямі компенсаційні платежі (уряд компенсує товаровиробнику різницю між поточною ринковою і еквівалентною ціною).

З метою підвищення впливу ефекту синергії, вказані методи, як правило, застосовуються у певних комбінаціях. Зокрема, обмеження пропозиції продукції завжди доповнює як стабілізацію через позикові ставки, так і прямі компенсаційні платежі, оскільки в іншому випадку такі програми цінового регулювання потребують фактично необмеженої кількості ресурсів. У чистій організаційно-економічній формі ці програми не можуть бути реалізовані, а обмеження пропозиції саме по собі є недостатнім засобом для забезпечення еквівалентності міжгалузевого обміну [7, с. 88].

Державі необхідно використовувати гарантовані або захисні ціни, які індексуються залежно від інфляційних процесів, забезпечують мінімальний рівень прибутковості сільськогосподарського виробництва. Вони використовуються державою при закупівлі окремих видів товарів для забезпечення своїх мінімальних потреб. Державна цінова політика тільки тоді буде ефективною, коли ціни забезпечуватимуть необхідні темпи розширеного відтворення, а прибуток на вкладений капітал буде достатнім, щоб не відбувся його перелив в інші галузі. Ціну доцільно визначати виходячи з нормативних показників собівартості виробництва, витрат на збут, плати за оренду земельних ділянок, вартості майна, адміністративних, фінансових та інших витрат операційної діяльності, та достатньої норми прибутку.

Гуртові ціни використовують організації-трейдери, підприємства громадського харчування та великі торговельні мережі, які закупають великі обсяги продукції, можуть значно впливати на ринок і вимагати суттєвих знижок у товаровиробників. Гуртові ціни на сільськогосподарську продукцію виступають проміжними цінами між закупівельними та роздрібними й істотно впливають на формування ціни кінцевого продукту. Трансфертні ціни обслуговують внутрішньогосподарські розрахунки і встановлюються на вирощені корми для тваринництва, сировину для власної переробки, послуги допоміжних виробництв і т.п. Світові ціни обслуговують експортно-імпорتنі операції та формуються по цінам великих експортно-імпорتنих операцій, виступаючи основою для встановлення внутрішніх цін [6; 8].

Рівень цін повинен залежати від якості продукту. Для споживача якість є обов'язковою характеристикою. Якість і конкурентоспроможність агропромислової продукції – тісно пов'язані між собою сукупні можливості підприємства виробляти та реалізовувати продукцію для задоволення

потреб споживачів. Цінова політика підприємства може бути спрямована або на збереження вже досягнутого рівня прибутковості, або на його максимізацію. Обов'язковою умовою ефективної цінової політики підприємства є врахування не тільки внутрішніх цін на сільськогосподарську продукцію, а й цін світового ринку [4].

Політика фінансової підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника повинна носити не спорадичний, а системний, цілеспрямований характер, бути розрахованою на віддалену перспективу і розглядатись в комплексі найважливіших проблем розвитку суспільства в цілому.

На рівні держави необхідно розробити механізм своєчасної виплати бюджетних дотацій та сум ПДВ. В умовах обмеженості дій по фінансовій підтримці аграрного сектору держава повинна реорганізувати інфраструктуру ринку та надати виробникам широкий спектр інформаційно-консультаційних послуг з залученням спеціалізованих наукових установ. Державна цінова політика тільки тоді буде ефективною, коли ціни забезпечуватимуть необхідні темпи розширеного відтворення, а прибуток на вкладений капітал буде нижчим, ніж на інших напрямках використання останнього [11].

Без активної позиції держави щодо регулювання цін на сільськогосподарську продукцію не вдасться зламати вузький економічний егоїзм посередників та переробників, і сільське господарство залишатиметься збитковою галуззю з виробництва більшості видів продукції.

Для усунення існуючого диспаритету між сільським господарством і тими галузями, що його обслуговують, необхідно, по-перше, застосовувати методіку визначення паритетних цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, якими компенсуються суспільно необхідні витрати і забезпечується однаковий для всіх сфер діяльності рівень прибутку на вкладений капітал (включаючи вартість землі) з урахуванням терміну його обігу. По-друге, важливе значення має законодавче посилення антимонопольного контролю за формуванням цін на матеріально-технічні ресурси і послуги, що надаються сільському господарству, шляхом встановлення граничних цін на продукцію монопольних підприємств [2].

Створення інтервенційних фондів буде сприяти стабілізації ринкових цін, а також забезпечувати гарантовану нижню цінову межу. Досвід зарубіжних країн показує: бюджетні кошти для їх функціонування необхідні на початковому етапі, далі вони функціонуватимуть на умовах повного госпрозрахунку, самофінансування і самокупності, тому що закуповують сільськогосподарську продукцію за нижчими цінами, а продають за вищими.

Необхідно встановлювати граничний розмір посередницьких і торговельних надбавок за видами кінцевої продукції відносно закупівельної або оптової ціни, що дасть змогу протидіяти невиправданому завищенню роздрібних цін.

Ефективним шляхом також є стимулювання державою створення агропромислових формувань завершеного технологічно-організаційного циклу, в яких сільське господарство стане не сировинним додатком, а рівнозначним партнером агропромислової інтеграції, і його результат залежатиме від спільної діяльності, від кінцевого доходу відповідної продуктової вертикалі.

Висновки з проведеного дослідження. Наукова новизна дослідження полягає в систематизації результатів аналізу особливостей державного регулювання сучасного ціноутворення промислово розвинених країн, що дозволяє узагальнити ряд висновків:

1. В Україні відсутній дієвий механізм контролю над цінами, а підприємці вже давно навчилися обходити обмеження: зменшуючи вагу харчових продуктів, скорочуючи вміст натуральної сировини (наприклад, м'ясної) та використовуючи низькоякісні замітники. Виходить, що система підтримки соціально незахищених працює лише за рахунок обмеження певних категорій виробників. Саме ж споживання соціальних продуктів ніяк не диференціюється: відповідні харчові продукти можуть купувати будь-які верстви населення, у тому числі й ті, хто цього не потребує. Щоб підтримати сім'ї з низьким рівнем прибутку, потрібно звернутися до більш ефективних механізмів – адресної допомоги та субсидій. Поєднання таких кроків, з одного боку, перешкодило б подальшому збіднінню населення, та з іншого – підтримало б виробника, забезпечивши йому умови для розвитку.

2. В умовах ринку ціни на вироблену продукцію формуються під впливом попиту і пропозиції, якості, витрат на виробництво і реалізацію, а також податків і ринкових зборів. Ціна на будь-який товар повинна встановлювати рівновагу не тільки на ринку, а й між виробничими витратами та економічними можливостями підприємств. Урахування державою і аграрним сектором зазначених пропозицій щодо удосконалення ціноутворення на аграрному ринку сприятиме підвищенню ефективності функціонування як окремих підприємств і регіонів, так і країни в цілому.

3. Основними напрямками удосконалення цінового механізму в аграрному секторі є: комплексний підхід до формування цін на всіх стадіях відтворювального циклу із застосуванням єдиної у народному господарстві методологічної бази; поступовий перехід від регульованих до вільних цін за активної ролі держави в забезпеченні еквівалентного обміну та платоспроможного попиту населення на сільськогосподарську продукцію; обмеження цін на продукцію монополій, жорсткий антимонопольний контроль за цінами на матеріально-технічні ресурси, енергоносії та послуги; поступове наближення внутрішніх цін до цін світового ринку [9; 10].

4. Ціновий механізм має сприяти розміщенню сільськогосподарського виробництва, підвищенню ефективності всіх галузей аграрного сектору. Взаємозв'язок і взаємозалежність цін зумовлені тим, що всі ціни формуються на єдиній методологічній основі, господарська діяльність усіх підприємств, сфер виробництва, галузей економіки взаємозв'язана й утворює єдиний господарський комплекс. Держава через ціновий механізм повинна сприяти конкурентоздатності виробленої в аграрній сфері продукції і забезпеченню еквівалентності міжгалузевого обміну. Для сільськогосподарських підприємств формування цінової політики має першочергове значення, тому що правильне визначення та розробка концепції ціноутворення впливають на виробничо-господарську діяльність підприємства.

Бібліографічний список

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: КНЕУ, 2002. 624 с.
2. Болдуєв М.В. Усунення диспаритету цін на ринку агропромислових товарів як важлива складова державної економічної політики України. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2008. № 3. С. 28-32.
3. Валентинов В.А. Визначення напрямів цінового регулювання в аграрному секторі. *Економіка АПК*. 2005. № 4. С. 87-89.
4. Гладій М.В. Основні концептуальні положення аграрної політики в Україні. *Економіка АПК*. 2008. № 9. С. 3-7.
5. Лев М.Ю. Регулирование ценообразования в развитых странах. Санкт-Петербург: ГУЭиФ, 2004. 430 с.
6. Мороз С.І. Напрямки і оцінки вдосконалення витратно-маркетингових підходів до ціноутворення в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2009. № 1. С. 24-29.
7. Саблук П.Т. Ціна – запорука ефективності сільськогосподарського виробництва. *Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Економіка, аграрний менеджмент та бізнес" / Редкол.: Д.О. Мельничук (відп. ред.) та ін.* 2010. Вип. 154. Частина 1. С. 19-23.
8. Федорищева А.М. Цінова політика та її вплив на формування цін. *Держава та регіони*. 2010. № 5. С. 56-60.
9. Хорунжий М.Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. *Економіка АПК*. 2011. № 1. С. 57-61.
10. Червен І.І. Аграрний ринок вимагає зваженої цінової політики *Економіка АПК*. 2007. № 3. С. 99-104.
11. Чечель О.М. Необхідність державного регулювання ціноутворення на продукцію сільського господарства. *Економіка АПК*. 2001. № 6. С. 91-96.
12. Чувилин Е.Д. Государственное регулирование и контроль цен в капиталистических странах. Москва: Финансы и статистика, 1991. 350 с.

References

1. Andriichuk, V.H. (2002), *Ekonomika ahrarykh pidpryiemstv* [The economy of agrarian enterprises], textbook, 2nd ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, 624 p.
2. Bolduiev, M.V. (2008), "Elimination of price disparity in the market of agro-industrial goods as an important component of the state economic policy of Ukraine", *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, no. 3, pp. 28-32.
3. Valentynov, V.A. (2008), "Determination of the directions of price regulation in the agrarian sector", *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 87-89.
4. Hladii, M.V. (2008), "Basic conceptual provisions of agrarian policy in Ukraine", *Ekonomika APK*, no. 9, pp. 3-7.
5. Lev, M.Yu. (2004), *Regulirovanie tsenoobrazovaniia v razvitykh stranakh* [Regulation of pricing in developed countries], GUEiF, Saint-Peterburg, Russia, 430 p.
6. Moroz, S.I. (2009), "Directions and assessments of improving cost-marketing approaches to pricing in agriculture", *Ekonomika APK*, no. 1, pp. 24-29.
7. Sabluk, P.T. (2010), "Price – the key to the efficiency of agricultural production", *Nauk. visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya "Ekonomika, ahraryi menedzhment ta biznes"*, Iss. 154, Part 1, pp. 19-23.
8. Fedoryshcheva, A.M. (2010), "Price policy and its impact on price formation", *Derzhava ta rehiony*, no. 5, pp. 56-60.
9. Khorunzhyi, M.Y. (2011), "Problems of pricing for agricultural products", *Ekonomika APK*, no. 1, pp. 57-61.

10. Cherven, I.I. (2007), "The agrarian market requires a balanced pricing policy", *Ekonomika APK*, no. 3, pp. 99-104.

11. Chechel, O.M. (2001), "Necessity of state regulation of pricing for agricultural products", *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 91-96.

12. Chuvilin, E.D. (1991), *Gosudarstvennoe regulirovanie i kontrol tsen v kapitalisticheskikh stranakh* [State regulation and control of prices in capitalist countries], Finansy i statistika, Moscow, Russia, 350 p.

Гуда Н.Е. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Мета. Дослідження проблем державного регулювання ціноутворення в аграрному секторі України, виявлення існуючих тенденцій та розробка пропозицій щодо удосконалення цінової політики.

Методика дослідження. В процесі проведення дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи економічних досліджень, зокрема: метод теоретичного узагальнення – для уточнення поняттєвого апарату, економічної сутності ціни та ціноутворення і виявлення його особливостей; дедукції – при розробці концептуальних основ застосування державного регулювання ціноутворення в аграрному секторі, необхідності й можливості його використання на сільськогосподарських підприємствах; логіки, аналізу і синтезу – для класифікації форм державного впливу на ціноутворення в аграрному секторі й груп інструментарію, який може застосовувати держава для підтримки цін; діалектичний метод пізнання економічних явищ у їх взаємозв'язку та розвитку; метод аналогій, системний підхід – при вивченні зв'язків між явищами і процесами та встановленні ціни на сільськогосподарську продукцію.

Результати. Обґрунтовано проблеми державного регулювання ціноутворення в аграрному секторі України. Виявлено існуючі тенденції ціноутворення, розроблено пропозицій щодо удосконалення цінової політики та доведено важливість державної підтримки ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Наукова новизна. Систематизовано результати аналізу особливостей державного регулювання сучасного ціноутворення промислово розвинених країн та в Україні, що дозволяє розробити рекомендації щодо ціноутворення на сільськогосподарських підприємствах з урахуванням ризику, який виникає внаслідок невизначеності майбутнього попиту; також прийняті рекомендації сприятимуть підвищенню ефективності функціонування як окремих підприємств і регіонів, так і країни в цілому.

Практична значущість. Основні положення даного дослідження можуть бути використані в процесі напрацювання пропозицій та внесення змін і доповнень до законодавчих актів, що регламентують особливості ціноутворення в аграрному секторі України.

Ключові слова: ціноутворення, державне регулювання, особливості ціноутворення, аграрний сектор, цінове регулювання, ціновий механізм, цінова політика.

Huda N.E. STATE REGULATION AND PECULIARITIES OF PRICING IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

Purpose. The aim of the article is to research problems of state regulation of pricing in the agrarian sector of Ukraine, identification of existing trends and development of proposals for the improvement of price policy.

Methodology of research. The general scientific and special methods of economic research are used in the course of the research, in particular: the method of theoretical generalization – to clarify the conceptual apparatus, the economic essence of the price and pricing and to identify its features; deduction – in developing the conceptual framework for the application of state regulation of pricing in the agricultural sector, the necessity and the possibility of its use at agricultural enterprises; logic, analysis and synthesis – to classify the forms of state influence on pricing in the agricultural sector and groups of tools that the state can apply to maintain prices; dialectical method of knowledge of economic phenomena in their interconnection and development; the method of analogies, the systematic approach – in the study of the connections between phenomena and processes and the establishment of prices for agricultural products.

Findings. The problems of state regulation of pricing in the agrarian sector of Ukraine are substantiated. Existing tendencies of pricing have been identified, proposals for the improvement of pricing policy have been developed and the importance of state support of pricing for agricultural products has been proved.

Originality. The results of the analysis of the peculiarities of state regulation of modern pricing in industrialized countries and in Ukraine are systematized, which allows to develop recommendations on pricing at agricultural enterprises taking into account the risk arising from the uncertainty of future demand; the recommendations adopted will also contribute to improving the efficiency of the operation of both individual enterprises and regions and the country as a whole.

Practical value. The main provisions of this study can be used in the process of elaboration of proposals and amendments and additions to legislative acts regulating the peculiarities of pricing in the agrarian sector of Ukraine.

Key words: pricing, state regulation, peculiarities of pricing, agrarian sector, price regulation, price mechanism, price policy.

Гуда Н.Э. ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ И ОСОБЕННОСТИ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ УКРАИНЫ

Цель. Исследование проблем государственного регулирования ценообразования в аграрном секторе Украины, выявление существующих тенденций и разработка предложений по совершенствованию ценовой политики.

Методика исследования. В процессе проведения исследования использованы общенаучные и специальные методы экономических исследований, в частности: метод теоретического обобщения – для уточнения понятийного аппарата, экономической сущности цены и ценообразования и выявления его

особенностей; дедукции – при разработке концептуальных основ применения государственного регулирования ценообразования в аграрном секторе, необходимости и возможности его использования на сельскохозяйственных предприятиях; логики, анализа и синтеза – для классификации форм государственного воздействия на ценообразование в аграрном секторе и групп инструментария, который может применять государство для поддержки цен; диалектический метод познания экономических явлений в их взаимосвязи и развития; метод аналогий, системный подход – при изучении связей между явлениями и процессами и установлении цены на сельскохозяйственную продукцию.

Результаты. Обосновано проблемы государственного регулирования ценообразования в аграрном секторе Украины. Выявлено существующие тенденции ценообразования, разработаны предложения по совершенствованию ценовой политики и доказана важность государственной поддержки ценообразования на сельскохозяйственную продукцию.

Научная новизна. Систематизированы результаты анализа особенностей государственного регулирования современного ценообразования промышленно развитых стран и в Украине, что позволяет разработать рекомендации по ценообразованию на сельскохозяйственных предприятиях с учетом риска, который возникает вследствие неопределенности будущего спроса; также принятые рекомендации будут способствовать повышению эффективности функционирования как отдельных предприятий и регионов, так и страны в целом.

Практическая значимость. Основные положения данного исследования могут быть использованы в процессе наработки предложений и внесении изменений и дополнений в законодательные акты, регламентирующие особенности ценообразования в аграрном секторе Украины.

Ключевые слова: ценообразование, государственное регулирование, особенности ценообразования, аграрный сектор, ценовое регулирование, ценовой механизм, ценовая политика.